

iel-afgooten van niet-nalezen van me iets over te aande koren van het niet-ploegen (22:10). Kanaän steld als een land ar ook als „een stokken en vijge- al. 8:8).

nd gekomen zijn worden, krijgen te onderzoeken zij of mager, of ordt hun tevens mede te brengen, comen terug en k en honing is ngen ze schoone in Eskol en ver- 23). Dat in dit roken wordt, is jaar. Het waren eerste vruchten was dus al een- noogst in volen

er belofte aange- Paascheest en gemaakt van het ia 5:11). Na den over het verbou- e uitvoerige ver- th. In Psalm 65 st elkaar gesteld den zijn bekleed fekt met koren, hter de veeteelt naar klacht over of zij zitten tus- de blatingen der

ook fruitcultuur oort de traditie t de verspieters heeft er op ge- or te zeggen, dat gaarden en olij- en (Deut. 6:11). n olijfbom drie lk. In den bloe- bben landbouw omvang aange- plaats hebben. ten als van den digde cederhout die. Salomo gaf re (tenminste 70) ten olie (onge- 1).³⁾

nbaar klein, maar orm van olijfolie, neuzen der rijpe le voorgeschreven dom. (Zie Ex. 27:

ten tempel lezen iers en Tyriërs brengen" (Ezra

reens van dezen en geschiedenis e dagen van uit- grippa 1 oorlog- eten dezen het voornemen af- n voor voedsel- lat hun land nings land"

n den loop der rondzwervend evenals de be- t uitdreden, een en dorpen. De dt in Salomo's a: „En Juda en k onder zijnen om..." (1 Kon.

t de gewoonte om en den stam van wijnstokken na- mus aangeboden

g de Vijgeboom- de ideale toe- esproken wordt den vijgeboom 10). Eerst komt an onmiddellijk nde fabel van orde eenigszins boom genoemd, om weer in de

te Verkl.), blz. 95

Uit deze fabel blijkt tevens de waarde van den vijgeboom. Als argument om het koningschap over de boomen niet te aanvaarden voert de vijgeboom aan: „Zoude ik mijn zoetheit en mijn goede vrucht verlaten" (vs 11). Daarin ligt de betekenis. Het hout is sponsachtig los van bouw en een schoone boom is hij al evenmin als de olijf. Het is de vrucht, die de waarde bepaalt en daarom is het te begrijpen, dat een vijgeboom, die geen vruchten voortbrengt, niet langer „onnuttelijk" de aarde mag beslaan (Luk. 7:13).

De Vijgeboom (*Ficus carica domestica*) behoort tot dezelfde plantenfamilie als de Moerbei- boom en komt in het gehele Middellandsche Zee- gebied voor. In Palestina en geheel Syrië groeit de vijgeboom voortreffelijk. De boom wordt 6-9 M. hoog. De kromme stam heeft een glanzende schors, terwijl de vertakking in alle mogelijke richtingen plaats heeft. Zoo'n boom heeft dan ook een „warrig" voorkomen. In den zomer bemerkt men hier niet veel van, daar dan stam en takken aan het oog onttrokken zijn door de groote, dikke, hartvormige bladeren, ons reeds uit het Paradijs bekend, (Gen. 3:7) grooter dan van eenigen boom in Palestina.³⁾ Zij vormen ten slotte een zoo dicht bladerdak, vooral waar de takken zich dikwijls naar den bodem buigen, dat men zich daaronder verbergen kan, wanneer men ongestoord wil zijn of niet gezien wil worden. Dit was zoo het geval met Nathanaël (Joh. 1:49). De bladeren vallen tegen den winter af en gedurende het grootste deel van den regentijd staat de boom kaal om in begin April weer uit te spruiten en zoo den zomer aan te kondigen (Matth. 24:32).

De bloembouw is zeer eigenaardig. De zeer kleine bloemen staan binnen in een urnvormigen gemeenschappelijke bloembodem, die tijdens de rijpingsperiode der vruchtjes, die uit de bloempjes ontstaan, dik en vleezig wordt en de vijf vormt. De „pitjes" in de vijf zijn dus de eigenlijke vruchtjes en de eetbare vijf is de vleezig geworden bloembodem. De bouw van een vijf komt in dit opzicht volkomen overeen met die van een „rozen- bottel", alleen is de vijf grooter.

In Palestina draagt de vijgeboom drie maal per jaar vrucht. De eerste verschijnen reeds in Maart. Als dan in April de eindknoppen der takken de nieuwe jaarloot gaan vormen en dus de eerste bladeren uitspruiten, zitten vlak onder het begin van deze loten de jonge vijgjes, de voorvijgen. Van deze vijgen wordt gesproken in Hooglied 2, waar als één der bewijzen, dat de winter voorbij is, aangevoerd wordt: „De vijgeboom brengt zijn jonge vijgkens voort" (vs 13). Deze vijgen worden ongeveer 5 cm lang en 3 cm dik, maar bevatten nagenoeg geen sap. Ondanks dat worden ze toch gegeten, daar in dien tijd geen andere vruchten te vinden zijn. Hiermede hebben wij rekening te houden bij de geschiedenis van den „onvrucht- baren vijgeboom" (Mark. 11:12-20).

Deze geschiedenis speelt zich af in de week voor Paschen. Wanneer dat precies geweest is, is niet met zekerheid te zeggen: volgens den tegenwoor- digen Joodschen kalender tusschen 26 Maart en 25 April.⁴⁾ In het algemeen is in dien tijd een bebladerde vijgeboom een zeldzaamheid, maar aan de Z. O.-helling van den Olijfborg op den weg naar Bethanië, dank zij de gunstige ligging, niet. Wanneer nu zoo'n boom in blad stond, mochten de voorvijgen niet ontbreken. Ontbreken ze toch, dan is de boom „geil", hij heeft den schijn van vruchtbaarheid, maar de vruchtvormende kracht ontbreekt. Een andere oorzaak voor het ontbreken van de vrucht is niet aanwezig. Was het de vijgen- tijd, dus Augustus, of de tijd van de vroege vijgen in Juni, dan zou de aanwezigheid van het loover geen bijzondere verwachtingen hebben kunnen op- wekken, daar dan de vruchten geplukt konden zijn. Maar nu, juist nu het de tijd der vijgen niet was (vs 13), er dus geen sprake van kon zijn, dat de vruchten reeds verdwenen waren, deden de bladeren tenminste de aanwezigheid der voor- vijgen verwachten en daarom volgt ook de vloek.⁵⁾

F. J. BRUIJEL.

3) S. Killermann, Die Blumen des Heiligen Landes I, blz. 42.
4) Zie over deze berekening nader: Dr. Hugo Klein, „Das Klima Palästinas auf Grund der alten hebraischen Quellen". Z. D. P. V. 37.
5) G. Dalman, Arbeit und Sitte I, blz. 378 v.v.; vergelijk ook: G. Dalman, „Der Oelberg zur Himmelfahrtzeit" P. J. B. XII (1916).

De beroemde Marcel Dupré te Haarlem.

Voor het kerkconcert op Woensdag 13 Juni in de St. Bavo bestond groote belangstelling, die zich wel voornamelijk gericht zal hebben op het spel van den organist-solist Dupré.

De C.O.V. bleef in haar aandeel aan het pro- gramma wel zeer op de achtergrond. Behalve drie koralen van Bach had zij voor haar rekening de hymne: „Caestis urbs Jerusalem" (Jeruzalem, hemelsche stad) van Diepenbroek, een fijn, en

voor deze gelegenheid zeer geschikt opus, dat in de uitvoering ten volle tot zijn recht kwam.

Dat een orgelconcert — dat was 't toch eigen- lijk — tegen een entree van f1.25 een kathedraal vol luisteraars trekt, is geen alledaagsch verschijn- sel in ons land. De goede naam van den Parijschen Marcel Dupré, organist van de St. Sulpice, zal wel de groote attractie geweest zijn.

'tMag eenigszins pijnlijk zijn, dat ook in het buitenland bekende orgelkunstenaars van Neder- landsche nationaliteit in hun eigen land gewoon- lijk voor een handjevol liefhebbers spelen, terwijl een beroemde Fransman een geweldige kerk vol menschen trekt, toch moet men billijkheidshalve in rekening brengen, dat Marcel Dupré slechts een enkele keer in 'tjaar voor ons speelt, en dat hij bovendien een uitnemende reputatie bezit als improviseerend kunstenaar.

Natuurlijk heeft Dupré goed gespeeld.

Zelfs al zou ik verder niets over zijn spel schrijven, dan zou dit nog bewondering moeten afdwingen voor het aanpassingsvermogen van den organist.

Wel is Dupré aan groote orgels gewend, doch de overgang naar een onbekend-instrument is voor veel organisten toch een moeilijkheid die niet in één concert overwonnen wordt. Dupré scheen daarvan geen last te ondervinden. Ik weet niet in hoeverre het vooraf doorspelen en de hulp van een handig registrator die het orgel kent, medegewerkt hebben ten goede. Ook komt hierbij in aanmerking, dat Dupré wel een groot deel van zijn programma uit het hoofd gekend — en misschien gespeeld — zal hebben.

De afwerking van het programma — de impro- visatie zoolang buiten rekening gelaten — stelde niet voor buitengewone verrassingen, zooals trou- wens te verwachten was.

We behoeven gelukkig niet naar Parijs te gaan, of een bezoek van Marcel Dupré af te wachten, om de Toccata en Fuga D-moll van Bach, of de drie gekozen koraalvoorspelen, en de Pastorale van Cesar Franck goed te hooren uitvoeren. Orgelliefhebbers kunnen dat van onze eigen goede organisten, die een daarvoor geschikt instrument ter beschikking hebben, te kust en te keur ge- nieten. En zoo bepaalde zich het „eigene" van dit deel der bespeling tot een hier en daar af- wijkende opvatting of speelwijze van recita- tiefgedeelten in de Toccata, een weinig toegepaste registratie van een Bach-voorspel en dergelijke betrekkelijke kleinigheden, waarbij de vraag of dit nu de beste manier is, niet eens gesteld behoeft te worden.

Hierdoor worden Dupré's prestaties niet minder meesterlijk, maar wel kunnen we daardoor des te beter zien, welke voortreffelijke orgelkunstenaars we in ons eigen Nederland rijk zijn.

Opvallend was het gebrek aan overeenstemming tusschen orgel-inleiding en koor bij het koraal „Allein Gott in der Höhe sei Ehr": Dupré regis- treerde naar de gedachte: „Nun ist gross Fried' ohn Unterlass", terwijl de dirigent, Georg Robert, met zijn koor de nadruk legde op „Allein Gott in der Höhe sei Ehr". Het is trouwens, gezien de waarschijnlijk door Bach ondergeschreven tek- ten, de vraag of de muziek van deze koraalbe- werking wel bedoeld is, of gebruikt moet worden voor de woorden door het koor gezongen; ik denk aan het cantate-koraal „Der Herr ist mein getreuer Hirt" op dezelfde melodie.

Ook viel op de merkwaardige registratie van „Ein feste Burg" waarbij het tinkelend cymbel- geluid zoo sterk afstak tegen het tongwerk, dat een belangstellend leeken-luisteraar mij vroeg wat die belletjes toch beteekenden.

Eigenaardig was het, maar als inleiding tot het machtige koraal „Een vaste Burg" zeker niet over- tuigend. Evenmin lijkt me deze registratie aanne- melijk voor een inleiding tot de woorden uit de „Ein feste Burg"-cantate, namelijk: „Das Wort sie sollen lassen stahn". Juist omdat de woorden weinig verschil van meening toelaten, valt in dit opzicht over de smaak wel te twisten.

Na Bach en César Franck volgde de Prelude et Fugue en si majeur van den concertgever zelf.

Hiervan kreeg ik dezelfde indruk als toen ik vorig jaar eigen compositie van Dupré hoorde: knap, heel knap, maar over-cerebraal. Noten-uit- stortingen als watervallen, virtuoos gejongleer met thema's tot in het roekeloze toe, kunstige toepassing van muzikaal vormenspel, goed opgezet, en consequent doorgevoerd. Maar er is een manco. Voorzover ik tot een conclusie meen te kunnen komen zonder nadere bestudeering, alleen door het hooren vóórdragen, zou ik zeggen dat er een gebrek is aan innerlijke muzikale waarde van het thema, misschien, — doch waarschijnlijker een gemis aan waardigheid, die noodig is bij de uit- werking van een thema voor het orgel als solo- instrument. Ik miste de innerlijke rust, de geeste- lijke bezonnenheid, die zeer wel kan samengaan met geestdriftig, veel-tonig, veel-kleurig spel. Ik vond de compositie, en voor een deel ook de improvisatie geestrijk, geestig soms, maar weinig geestelijk. Ik erken echter onmiddellijk, dat een oordeel niet gebaseerd kan worden op één enkele uitvoering.

De wijze waarop Dupré zijn eigen werk regis- treert, zou ook nog aanleiding kunnen geven tot allerlei vragen, in verband met de stemvoering.

Sentimenteel-roerende effecten door tremulanten of zwelkasterij heeft Dupré — gelukkig — ver- meden. Dit zijn enkele middelen, waardoor het orgel tot imitatie-orkest wordt gedegradeerd. Maar hoe denkt deze organist over de behandeling van het orgel als orkest verder, dus zonder toe- diening van populair-vulgaire „genot"-middelen?

Ligt in de al te brillante uit- en doorwerking van het thema, in het op de spits drijven van het tempo, in de overdadige registerwisseling, in het scherp en vaak contrasteeren der kleuren niet evenzeer de tendenz om het orgel als éénmans- orkest te behandelen?

En in hoeverre worden we hiermee toch op het verkeerde pad geleid?

De „Symphonie improvisée", waarvoor enkele musici de thema's leverden, die dan à bout portant aangegrepen werden, was een schitterend stuk werk. 'tIs gelukkig, dat er tenminste één degelijk instrument bestaat, dat voor doeltreffend gebruik van zijn bespeler de gave der improvisatie eischt. Veel organisten doen er zich aan te goed en nog meer gaan er zich aan te buiten. Het aantal goede improvisatoren onder de geschoolde orga- nisten is ondanks de voortdurende beoefening van de kunst, naar verhouding gering. Vaak is het van- t-blad-spel voortreffelijk, maar valt het z.g. fanta- seeren schrikkelijk tegen, wat vooral voor de Eere- dienst een achterstand beteekent.

Marcel Dupré bleek met de verstreckte muzikale gegevens te kunnen doen wat hij wilde, en hij wilde dat blijkbaar op dezelfde manier als ik zooeven besprak bij de opzet en uitwerking van zijn gegevens voor een genoteerde compositie.

Zulk een vormenbeheerschend en orgel-uitbui- tend improviseren hooren we, in tegenstelling met 't van-t-blad-spel, nu juist van onze Vader- landsche organisten niet veel. Meesters in repro- ducerende kunst, zijn er in vrij groot aantal, goede componisten voor orgel zijn heel wat zeldzamer, maar het à l'improviste scheppen van belangrijk orgelwerk schijnt een prestatie te zijn waarbij slechts een enkele uitkomt boven school- sche routine en schijn-reddende handigheid. Wat op zichzelf volstrekt geen wonder is.

Voor organisten — en die waren er bij tientallen — leek mij die geïmproviseerde symphonie het belangrijkste evenement van het concert.

Ze hebben kunnen hooren, wat er in dit genre te bereiken valt, en door juist deze keuze had Dupré een buitengewone mate van vrijheid, waar- van hij dan ook ruimschoots gebruik heeft gemaakt.

De symphonie improvisée werd een grandioos concertstuk, waarvan critische kenners en critiek- looze leken genieten konden.

Zoo onder het luisteren heb ik me afgevraagd, hoe Dupré zou improviseren als hij gebonden was aan een bepaalde tekstinhoud, hoe zou hij bijvoorbeeld een improvisatie opzetten die dienen moest als uitgebreide inleiding tot een Protes- tantsch koraal?

Maar dit is misschien een vraag die ik bij het spel van een organist der Saint-Sulpice moet onderdrukken.

De Haarlemsche C. O. V. heeft de Nederlan- dsche muziekwereld, door Marcel Dupré uit te noodigen, een genotvolle en leerzame kunstavond geschonken, terwijl de N. C. R. V. door haar uit- zending menigeen een idee heeft gegeven van wat er in werkelijkheid te Haarlem viel te genieten. Moge deze uitvoering een stimulans zijn om te trachten over allerlei vragen op orgelgebied meer bewust een meening te vormen!

JOH. LUIKENAAR FRANCKEN.

Geen réveil.

Volgend typeerend artikel van den heer H. Algra, overgenomen uit „Leeuwarder Kerkbode", geef ik gaarne aan onze lezers door:

Wij loopen gevaar, de nationale opwaking en de concentratie van constructieve krachten in en rondom het tegenwoordige ministerie te overschatten. Het is geen geestelijke vernieuwing, die zich met en in deze concentratie voltrekt.

De groote massa's worden er niet door gebracht tot nieuw idealisme, komen niet eens tot bezinning. De verwildering van ons volk gaat door. Er is slechts hartstochtelijke belangstelling voor voetbalwedstrijden en topprestaties op allerlei gebied. Toen de voetbal- wedstrijd Nederland—Zwitserland werd uitgezonden, waren de straten leeg. In sommige Roomsche kerken waren de diensten verzet, om de parochianen in de gelegenheid te stellen, de uitzending aan te hooren. Men schat de onkosten, gemaakt door de menschen, die naar Milaan gingen, om het schouwspel aan te zien, op acht honderd duizend gulden. En dat alles op den dag des Heeren! En toen de Nederlandsche spelers den strijd verloren hadden, en het publiek, dat gezongen had van „Wij gaan naar Rome" daardoor was geprikkeld, heeft de stuurlooze massa deze voet-